

Öğrencilerde Kişilik Tipleri ve Kariyer Kararı: Spor Bilimleri ve Diğer Bölüm Öğrencilerinin Özellikleri Üzerine Bir İnceleme

Said YÜKSEL¹, Ercan POLAT², Samet SAĞ³

¹Yozgat Bozok Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi. <https://orcid.org/0009-0004-0951-5745>

²Yozgat Bozok Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi. <https://orcid.org/0000-0002-4892-2616>

³Yozgat Bozok Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi. <https://orcid.org/0009-0000-2788-860X>

To cite this article/ Atıf için:

Yüksel, S., Polat, E. ve Sağ, S. (2024). Öğrencilerde kişilik tipleri ve kariyer kararı: spor bilimleri ve diğer bölüm öğrencilerinin özellikleri üzerine bir inceleme. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 5(3), 286-298.

Özet

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin kişilik tipleri ve kariyer kararı düzeylerini incelemektir. Nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılan çalışmanın örneklemini, Yozgat Bozok Üniversitesi'nde öğrenim gören ve uygun örnekleme yöntemiyle seçilen 197 öğrenci oluşturmuştur. Veri toplama araçları olarak kişisel bilgi formu, Beş Faktör Kişilik Ölçeği ve Kariyer Kararı Ölçeği kullanılmıştır. Veriler, çevrimiçi anket yöntemiyle Google Formlar platformu üzerinden toplanmıştır. Verilerin analizinde SPSS programı kullanılarak parametrik testlerden bağımsız gruplar t-testi ve Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır. Araştırma bulguları, sorumluluk alt boyutu dışındaki tüm alt boyutlarda eğitim alanına (Spor Bilimleri-Diğer Bölümler) göre anlamlı farklılıklar olduğunu göstermiştir. Lisanslı sporculuk değişkenine göre yalnızca dışadönüklük ve duygusal denge alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. İş deneyimi değişkenine göre dışadönüklük, uyumluluk, deneyime açıklık ve bilinçli kariyer kararı alt boyutlarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Korelasyon analizleri sonucunda, tüm değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler saptanmış olup, sorumluluk alt boyutu ile kariyer kararı alt boyutları arasında düşük düzeyde, diğer tüm değişkenler arasında ise orta düzeyde ilişkiler tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları, üniversite öğrencilerinin eğitim alanları, lisanslı sporculuk durumları ve iş deneyimlerinin kişilik tipleri ve kariyer kararları üzerinde önemli etkiler oluşturduğunu ortaya koymuştur. Özellikle Spor Bilimleri öğrencileri ile diğer fakülte öğrencileri arasında belirgin farklılıklar tespit edilmiş olup, kişilik tipleri ile kariyer kararı arasındaki ilişkilerin varlığı, kariyer danışmanlığı ve mesleki yönlendirme süreçlerinde kişilik özelliklerinin dikkate alınması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Kişilik tipleri, Kariyer kararı, Üniversite öğrencileri

Personality Types and Career Decision Among Students: An Examination of the Characteristics of Sports Sciences and Other Department Students

Abstract

The aim of this study is to examine the personality types and career decision levels of university students. The study, using the correlational survey model as a quantitative method, sampled 197 Yozgat Bozok University students selected through convenience sampling. Data collection tools included a personal information form, the Big Five Personality Scale, and the Career Decision Scale. The data were collected via an online survey method using the Google Forms platform. Independent groups t-test and Pearson correlation analysis, which are parametric tests, were applied using the SPSS program. The findings indicated significant differences according to the field of study (Sports Sciences-Other Departments) in all sub-dimensions except for the responsibility sub-dimension. Significant differences were found only in the extraversion and emotional stability sub-dimensions according to the variable of being a licensed athlete. According to the variable of work experience, significant differences appeared in the sub-dimensions of extraversion, agreeableness, openness to experience, and conscious career decision. Correlation analyses revealed statistically significant relationships among all variables, with low-level relationships between the responsibility sub-dimension and career decision sub-dimensions, and medium level relationships among all other variables. The results indicated that fields of study, licensed athlete status, and work experience have significant effects on personality types and career decisions. Particularly, differences between Sports Sciences students and students from other faculties, and the relationships between personality types and career decisions, highlight the importance of considering personality traits in career counselling and vocational guidance processes.

Keywords: Personality types, Career decision, University students

GİRİŞ

Kişilik, bireyin doğuştan gelen biyolojik özellikleri ve yaşam deneyimlerinin etkileşimi sonucunda şekillenen, düşünce, duygu ve davranış örüntülerini belirleyen çok boyutlu bir yapıdır (Çelik, vd., 2024). Somer ve arkadaşlarının (2004) vurguladığı üzere, kişilik, bireyin sosyal ve fiziksel çevresiyle kurduğu etkileşimleri yönlendiren temel bir faktör olup, bu etkileşimler bireyin çevresel unsurlara yönelik tutum ve davranışlarının şekillenmesinde belirleyici rol oynamaktadır. Bu bağlamda, Tomrukçu (2008) kişilik özelliklerinin çevresel faktörlere ilişkin algı ve tutumlarla olan ilişkisine dikkat çekerek, çevreye yönelik olumlu davranış değişikliklerinin teşvik edilmesinde kişilik özelliklerinin kapsamlı bir şekilde anlaşılmasının kritik önemini ortaya koymaktadır. Kişiliğin bu denli çok yönlü ve karmaşık yapısının bilimsel olarak incelenmesi gerekliliği, araştırmacıları daha sistematik ve bütüncül kişilik modellerinin geliştirilmesine yöneltmiştir.

Beş faktör kişilik modeli, kişilik değerlendirmesinde yaygın kabul gören ve sıklıkla tercih edilen kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır (Costa ve McCrae, 1995; Mount vd., 2005; Schmitt vd., 2007). Model, dışadönüklük, uyumluluk, öz disiplin, nevroitiklik ve gelişime açıklık olmak üzere beş temel kişilik boyutunu içermekte olup, bireylerin kendilerini ve başkalarını sıfatlar aracılığıyla tanımlamalarına olanak sağlamaktadır (Benet-Martinez ve John, 1998). Bu modelin uygulanmasından elde edilen bulgular, hem eğitim alanında hem de spor psikolojisi sahasında bireylerin performans ve motivasyon dinamiklerini anlamada kritik bir öneme sahiptir.

Beş faktör kişilik modelinin temel boyutlarından dışadönüklük, bireyin sosyal etkileşimlere yönelik eğilimini, enerji seviyesini ve pozitif duygularını ifade eder. Yüksek dışadönüklük düzeyine sahip kişiler genellikle enerjik, konuşkan ve topluluk içinde aktifken; düşük dışadönüklük düzeyine sahip olanlar daha çekingen, sessiz ve sosyal ortamlardan kaçınan özellikler gösterir (Benez-Martinez ve John, 1998). Uyumluluk, bireyin işbirlikçi, alçakgönüllü ve diğerlerine karşı anlayışlı olma eğilimini yansıtır. Yüksek uyumluluk, iş birliğine açık ve uyum sağlayıcı davranışlarla ilişkilendirilirken, düşük uyumluluk daha rekabetçi ve antagonistik tutumlarla karakterize edilir (McCrae ve Costa, 2003; Bacanlı vd., 2009). Öz disiplin, bireylerin düzen, dikkat ve disiplin içinde görevlerini organize etme ve yürütme kapasitesini içerir. Yüksek öz disiplin, kararlılık ve başarı odaklılık ile ilişkilendirilirken, düşük öz disiplin ihmalkârlık ve görevlerden kaçınma eğilimleri ile karakterizedir (Costa ve McCrae, 1995; Burger, 2006; Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2013). Nevrotiklik, bireylerin duygusal istikrarsızlık ve psikolojik sıkıntılara eğilimini belirtir. Yüksek nevroitiklik düzeyi, kaygı ve duygusal volatilité ile ilişkiliyken, düşük nevroitiklik duygusal denge ve stres karşısında sağlamlık gösterir (Benet-Martinez ve John, 1998; McCrae ve Costa, 2003; Bacanlı vd., 2009). Gelişime açıklık, bireylerin yeni deneyimlere ve yeniliklere olan ilgisini ve bu yöndeki arayışlarını ifade eder. Bu boyut yüksek olan kişiler, meraklı, yenilikçi, maceracı ve yaratıcı özellikler gösterirken, düşük olanlar geleneksel, rutine bağlı ve yeniliklere karşı dirençli tutumlar sergiler (Costa ve McCrae, 1995; McCrae ve Costa, 2003). Bireylerin kişilik özellikleri, sosyal etkileşimlerden yeni deneyimlere kadar geniş bir yelpazede davranışlarını şekillendirirken, bu özelliklerin spor psikolojisi bağlamında zihinsel dayanıklılık gibi kavramlarla nasıl etkileşime girdiği de önem kazanmaktadır.

Beş faktör kişilik modelinin sunduğu bu kapsamlı çerçeve, bireylerin yalnızca genel davranış örüntülerini değil, aynı zamanda kariyer seçimleri ve mesleki karar verme süreçlerindeki eğilimlerini de anlamamıza yardımcı olmaktadır. Kişilik özelliklerinin kariyer gelişimi üzerindeki etkisi, özellikle bireylerin meslek seçimi ve kariyer planlaması gibi yaşamsal kararlarında belirgin şekilde ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, kişilik özellikleri ile kariyer kararı verme süreçleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, bireylerin mesleki gelişimlerinin desteklenmesi açısından kritik öneme sahiptir.

Kariyer kararı verme süreci, bireylerin kişilik özellikleriyle yakından ilişkili olan karmaşık bir fenomen olarak karşımıza çıkmaktadır. Gati, Krausz ve Osipow'un (1996) vurguladığı üzere, kariyer kararı verme zorlukları, bireylerin karar alma sürecinden kaçınmalarına veya optimal olmayan kararlar vermelerine yol açabilmektedir. Gati ve Asher'in (2001) tanımladığı şekliyle kariyer kararı verme, bireylerin mevcut kariyer seçenekleri arasından kendilerine en uygun alternatifi belirleme sürecidir. Özellikle dinamik ve rekabetçi çağdaş iş dünyasında, kariyer seçimleri bireylerin yaşamları üzerinde derin ve kalıcı etkiler bırakmaktadır. Bu bağlamda, üniversite dönemi, genç yetişkinlerin kişilik özellikleri, yetenekleri ve değerleriyle uyumlu kariyer yolları belirlemeleri açısından kritik bir zaman dilimini temsil etmektedir. Araştırmalar, mesleki kararların bireylerin yaşamlarını iki temel boyutta etkilediğini göstermektedir: iş performansı ve genel yaşam doyumu (Işık, 2014; Lounsbury vd., 1999; Verbruggen ve Sels, 2010). Bununla birlikte, kariyer kararı verme sürecinin çok boyutlu doğası, kişisel, sosyal ve ekonomik faktörlerin karmaşık etkileşimlerini içermekte ve bu da süreci daha da zorlaştırmaktadır.

Bu bağlamda, mevcut araştırmanın temel amacı, Spor Bilimleri Fakültesi ve diğer fakültelerde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin kişilik tipleri ve kariyer kararı düzeylerini incelemek ve bu değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya koymaktır. Öğrencilerin kişilik özellikleri ile kariyer kararları arasındaki ilişkinin anlaşılması, eğitim kurumlarındaki kariyer danışmanlığı hizmetlerinin etkinliğinin artırılması ve öğrencilerin mesleki yönlendirme süreçlerinin daha verimli hale getirilmesi açısından önem taşımaktadır. Ayrıca, spor bilimleri öğrencileri ile diğer fakülte öğrencilerinin kişilik tipleri ve kariyer kararları arasındaki olası farklılıkların belirlenmesi, farklı akademik disiplinlerdeki öğrencilere yönelik kariyer rehberliği stratejilerinin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Bu araştırmanın sonuçlarının, üniversitelerdeki kariyer merkezleri, akademik danışmanlar ve eğitim politikası geliştiriciler için yol gösterici nitelikte olması ve literatürdeki önemli bir boşluğu doldurması beklenmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. İlişkisel tarama modeli, bir değişken ile bu değişken üzerinde etkili olabilecek faktörler arasındaki ilişkileri incelemek için kullanılır. Bu yöntem, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkilerini ve etkileşimlerini analiz ederek karmaşık ilişkileri anlamamıza olanak tanır (Creswell ve Creswell, 2017).

Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini, Yozgat Bozok Üniversitesi'nin çeşitli akademik birimlerinde öğrenim gören ve çalışmaya gönüllü olarak katılım sağlayan 197 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcıların belirlenmesinde, olasılığa dayalı olmayan örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme tekniği kullanılmıştır. Bu örnekleme yöntemi, zaman ve maliyet açısından etkin bir veri toplama sürecine olanak sağlamıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama süreci, üç bölümden oluşan bir veri toplama seti aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Veri toplama araçlarından ilki, katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorulardan oluşan Kişisel Bilgi Formu'dur. İkinci araç, katılımcıların kişilik özelliklerini belirlemeye yönelik standardize edilmiş Kişilik Tipleri Ölçeğidir. Son olarak, katılımcıların kariyer kararı verme süreçlerini değerlendiren standardize edilmiş Kariyer Kararı Ölçeği'dir.

Kişisel Bilgi Formu

Bu bölümde katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim aldıkları bölüm, iş deneyimleri ve sporculuk geçmişlerine ilişkin demografik bilgilerin elde edilmesine yönelik sorulara yer verilmiştir.

Kişilik Tipleri Ölçeği

Bireylerin kişilik tiplerini belirlemek amacıyla Goldberg (1990) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması Sudak ve Zehir (2013) tarafından yapılmıştır. Ölçek 30 madde ve 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin maddelerinin değerlendirmesi 5'li Likert tipi derecelendirme ile yapılmıştır (1=Hiçbir zaman; 5=Her zaman). Birinci alt boyut olan Dışadönüklük, baskın olma, heyecan arama, kendine güvenme ve aktif olma eğilimi olarak nitelendirilebilir. İkinci alt boyut olan Uyumluluk, bir bireyin diğerleriyle geçinme yeteneğini yansıtır. Üçüncü alt boyut olan Sorumluluk, bireyin hedef odaklı davranışlarda örgütlenme derecesini, sebatını ve motivasyonunu temsil eder. Dördüncü alt boyut olan Duygusal denge (nevrotiklik), bireyin stresli durumlarda sakin kalma eğilimini ifade eder ve bu boyutta düşük puan alan bireyler saha sakin ve rahat bireylerdir. Beşinci ve son alt boyut olan Deneyime açıklık, bir bireyin yeni deneyim arama yeteneğini yansıtır (Allen vd., 2013; Duriez vd., 2004). Kişilik tipleri Ölçeğinde dışadönüklük alt boyutu için alınabilecek toplam puan 8-40, Uyumluluk alt boyutu için alınabilecek toplam puan 6-30, Sorumluluk alt boyutu için alınabilecek toplam puan 4-20, Duygusal Denge alt boyutu için alınabilecek toplam puan 7-35, Deneyime Açıklık alt boyutu için alınabilecek toplam puan 5-25 arasında değişmektedir. Yüksek puanlar o kişilik özelliğine sahip olduğu anlamına gelmektedir. Değerlendirme durumunda her madde için verilen puanlar esas alınmaktadır. 1-2-3-7-15-18 maddeler ters çevrilerek değerlendirilmektedir. Ölçeğin orijinal formunda, iç tutarlılık katsayıları (Cronbach Alpha) sırasıyla; "Dışadönüklük" alt boyutu 0.85, "Uyumluluk" alt boyutu 0.82, "Sorumluluk" alt boyutu 0.80, "Duygusal Denge" alt boyutu 0.87, "Deneyime Açıklık" alt boyutu 0.75 olarak hesaplanmıştır. Mevcut çalışma kapsamında ise iç tutarlılık katsayıları (Cronbach Alpha) sırasıyla "Dışadönüklük" alt boyutu 0.88, "Uyumluluk" alt boyutu 0.81, "Sorumluluk" alt boyutu 0.83, "Duygusal Denge" alt boyutu 0.89, "Deneyime Açıklık" alt boyutu 0.81 olarak hesaplanmıştır.

Kariyer Kararı Ölçeği

Ölçek üniversite öğrencilerinin kariyer kararları düzeylerini ölçmek amacıyla Yusupu (2015) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek toplam 30 madde ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin maddelerinin değerlendirilmesi 5’li Likert tipi derecelendirme ile yapılmıştır (1=Bana hiç uygun değil; 5=Bana tamamen uygun). Birinci alt boyut olan Bilinçli Kariyer Kararı, karar verirken uyum yeteneğinin yüksek olması, kendi ilgi, yetenek ve becerilerini iyi tanınması, amaçlarının belli olması şeklinde tanımlanmaktadır (Örnek madde: Kariyerimde başarılı olmak için yeni beceriler öğrenebilirim). İkinci alt boyut olan Bilinçsiz Kariyer Kararı; kariyer hakkında yeterince bilgi sahibi olmama, seçeneklerle ilgili yeterli bilgiye sahip olmama, zaman kısıtlılığı ve acele karar verme ve kariyer olgunluk düzeyinin düşük olması şeklinde tanımlanmaktadır. (Örnek madde: Seçtiğim meslekten hoşlanıp hoşlanmadığımdan emin değilim). Üçüncü ve son alt boyut olan Çevresel Etkenler ise kendi istekleri ile yakın aile bireylerinin isteklerini uzlaştıramama bunun neticesinde kariyer kararının olumsuz etkilenmesi olarak tanımlanmaktadır (Örnek madde: Kariyerimi ailem istediği için seçmiştim, bu yüzden dersler pek ilgimi çekmiyor). KKÖ’den alınabilecek toplam puan 30 ile 150; “Bilinçli Kariyer Kararı” alt boyutu için alınabilecek toplam puan 13-65, “Bilinçsiz Kariyer Kararı” alt boyutu için 11-55, “Çevresel Etkenler” alt boyutu için 6-30 arasında değişmektedir. Değerlendirme durumunda her madde için verilen puanlar esas alınmaktadır. KKÖ’de “Bilinçsiz Kariyer Kararı” alt boyutunun tüm maddeleri ters çevrilerek bilinçli kariyer kararı ve çevresel etkenler alt boyutlarının maddeleri ise olduğu gibi puanlanarak değerlendirilmektedir. Her bir maddeye verilen yanıtların puanları toplanarak toplam ölçek puanı elde edilmektedir. Ölçeğin orijinal formunda, iç tutarlılık katsayıları (Cronbach Alpha) sırasıyla; “Bilinçli Kariyer Kararı” alt boyutu 0.89, “Bilinçsiz Kariyer Kararı” alt boyutu 0.85, “Çevresel Etkenler” alt boyutu 0.76 ve tüm ölçeğin iç tutarlılık katsayısı ise 0.91 olarak hesaplanmıştır. Mevcut çalışma kapsamında ise iç tutarlılık katsayıları (Cronbach Alpha) sırasıyla “Bilinçli Kariyer Kararı” alt boyutu 0.91, “Bilinçsiz Kariyer Kararı” alt boyutu 0.89, “Çevresel Etkenler” alt boyutu 0.85 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında bazı katılımcılar belirli soruları eksik yanıtlamıştır. Bu nedenle, analizlerde kullanılan toplam katılımcı sayısı değişkenlere göre farklılık göstermektedir. Eksik veri nedeniyle her bir değişkenin analizi, yalnızca geçerli veri bulunan katılımcılar üzerinden gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın veri toplama süreci, günümüz teknolojik imkânları göz önünde bulundurularak tamamen çevrimiçi ortamda yürütülmüştür. Bu bağlamda, katılımcılar Google Forms platformu aracılığıyla oluşturulan çevrimiçi veri toplama formuna kişisel bilgisayarları veya akıllı telefonları üzerinden kolayca erişim sağlamıştır. Katılımcıların ölçekleri tamamlaması için gereken süre ortalama olarak 5 ila 10 dakika arasında değişmiştir. Çalışmada çevrimiçi veri toplama yönteminin tercih edilmesinin başlıca nedenleri arasında; veri işleme sürecini kolaylaştırması, geniş bir katılımcı havuzuna hızlı erişim sağlaması, veri kaybı riskini en aza indirmesi, yüksek oranda gönüllü katılımı teşvik etmesi ve özellikle hassas ve gizli konularda araştırma yapma imkânı sunması gibi

önemli avantajlar yer almaktadır. Bu avantajlar, çevrimiçi veri toplama yöntemini modern araştırma süreçlerinde öne çıkan bir tercih haline getirmektedir (Kılınç ve Fırat, 2017).

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS istatistik programı kullanılmıştır. İlk olarak, verilerin genel özelliklerini tanımlamak amacıyla yüzde, frekans ve ortalama değerlerini içeren tanımlayıcı istatistikler hesaplanmıştır. Verilerin normallik varsayımı Tabachnick ve Fidell'in (2013) önerdiği çarpıklık ve basıklık değer aralığına (-1,5 ile +1,5) göre değerlendirilmiş ve bu kriterlere dayanarak normallik varsayımının sağlandığına karar verilmiştir. Çıkarımsal istatistikler kapsamında, iki grup arasındaki farkların analizinde *Independent Samples t-testi*, değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesinde ise *Pearson Korelasyon Analizi* uygulanmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde istatistiksel analizler neticesinde elde edilen verilere ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların kişisel özelliklerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler

Değişkenler	Gruplar	f	%	Toplam	\bar{x}	S	Min	Max
Cinsiyet	Kadın	91	45,3	192				
	Erkek	101	50,2					
Eğitim Bölümü	Spor Bilimleri	92	45,8	191				
	Diğer Bölümler	99	49,3					
İş Deneyimi	Evet	126	62,7	193				
	Hayır	67	33,3					
Lisanslı Sporculuk	Evet	73	36,3	193				
	Hayır	120	59,7					
Yaş				191	20,97	1,43	17,00	25,00
Kişilik Tipleri Ölçeği								
Dışa Dönüklük				191	3,39	0,24	1,50	5,00
Uyumluluk				192	4,12	0,68	1,00	5,00
Sorumluluk				192	3,56	0,86	1,00	5,00
Duygusal Denge				192	2,95	1,06	1,00	5,00
Deneyime Açıklık				193	3,98	0,66	1,00	5,00
Kariyer Kararı Ölçeği								
Bilinçli Kariyer Kararı				192	4,06	0,74	1,62	5,00
Bilinçsiz Kariyer Kararı				193	2,61	0,84	1,27	5,00
Çevresel Etmenler				191	2,39	0,84	2,39	5,00

Tablo 1'de araştırmaya katılan katılımcıların demografik özellikleri ve ölçek puanlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler sunulmuştur. Katılımcının %45,3'ü (n=91) kadın, %50,2'si (n=101) erkektir. Katılımcıların %45,8'i (n=92) Spor Bilimleri bölümünde, %49,3'ü (n=99) diğer bölümlerde öğrenim görmektedir. İş deneyimi olan katılımcıların oranı %62,7 (n=126) iken, iş deneyimi olmayanların oranı %33,3'tür (n=67). Lisanslı sporcu olanların oranı %36,3 (n=73), olmayanların oranı ise %59,7'dir (n=120). Katılımcıların yaş ortalaması 20,97±1,43 olup, yaş aralığı 17-25'tir. Kişilik Tipleri Ölçeği alt boyutlarına bakıldığında; Dışa Dönüklük ortalaması 3,39±0,24, Uyumluluk ortalaması 4,12±0,68, Sorumluluk ortalaması 3,56±0,86, Duygusal Denge ortalaması 2,95±1,06 ve Deneyime Açıklık ortalaması 3,98±0,66 olarak tespit edilmiştir. Kariyer Kararı Ölçeği alt boyutlarından alınan puanlar incelendiğinde; Bilinçli Kariyer Kararı ortalaması 4,06±0,74, Bilinçsiz Kariyer Kararı ortalaması 2,61±0,84 ve Çevresel Etmenler ortalaması 2,39±0,84 olarak bulunmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların eğitim alanına göre kişilik tipleri ve kariyer kararı düzeyleri arasındaki farklar

Boyutlar	Eğitim alanı	f	\bar{x}	S	sd	t	p	
Kişilik Tipleri	Dışa Dönüklük	Spor bilimleri	91	3,53	0,57	187	3,06	0,00
		Diğer bölümler	98	3,26	0,65			
	Uyumluluk	Spor bilimleri	91	4,25	0,58	188	2,75	0,01
		Diğer bölümler	99	3,98	0,74			
	Sorumluluk	Spor bilimleri	92	3,62	0,83	188	0,96	0,33
Diğer bölümler		98	3,50	0,87				
Duygusal Denge	Spor bilimleri	92	2,63	0,93	188	-4,24	0,00	
	Diğer bölümler	98	3,25	1,08				
Deneyime Açıklık	Spor bilimleri	92	4,17	0,58	189	3,72	0,00	
	Diğer bölümler	99	3,82	0,70				
Kariyer Kararı	Bilinçli kariyer kararı	Spor bilimleri	91	3,76	0,40	188	2,88	0,00
		Diğer bölümler	99	3,55	0,54			
	Bilinçsiz kariyer kararı	Spor bilimleri	92	2,35	0,64	188	-3,25	0,00
Diğer bölümler		99	2,69	0,75				
Çevresel etmenler	Spor bilimleri	91	2,13	0,68	188	-2,96	0,00	
	Diğer bölümler	99	2,44	0,73				

p<0,05

Tablo 2 sonuçları değerlendirildiğinde kişilik tipleri ölçeğinden sorumluluk boyutunda gruplar arası anlamlı fark görülmezken, Dışa dönüklük, Uyumluluk ve Deneyime açıklık boyutlarında spor bilimleri alanında eğitim alan katılımcılar lehine, duygusal denge boyutunda ise diğer bölümlerde eğitim alan katılımcılar lehine anlamlı farklar tespit edilmiştir. Kariyer kararı ölçeği bulguları incelendiğinde tüm alt boyutlarda anlamlı farklılıklar görülmüştür. Farkın hangi grubun lehine olduğunu tespit etmek için ortalamalar incelendiğinde Bilinçli kariyer kararında spor bilimleri alanında eğitim alan öğrencilerin, bilinçsiz kariyer kararı ve çevresel etmenler boyutlarında ise diğer bölümlerde eğitim alan öğrencilerin daha yüksek ortalamalara sahip olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. Lisanslı sporculuk durumuna göre kişilik tipleri ve kariyer kararı farkları

	Boyutlar	Lisanslı sporculuk	f	\bar{x}	S	sd	t	p
Kişilik Tipleri	Dışa Dönüklük	Evet	71	3,52	0,57	189	2,36	0,02
		Hayır	120	3,30	0,63			
	Uyumluluk	Evet	72	4,17	0,65	190	0,89	0,37
		Hayır	120	4,08	0,69			
	Sorumluluk	Evet	72	3,45	0,84	190	-1,23	0,21
Hayır		120	3,61	0,87				
Duygusal Denge	Evet	72	2,75	0,99	190	-2,44	0,04	
	Hayır	120	3,07	1,07				
Deneyime Açıklık	Evet	73	4,03	0,66	191	0,73	0,46	
	Hayır	120	3,96	0,67				
Kariyer Kararı	Bilinçli kariyer kararı	Evet	72	3,69	0,43	190	0,73	0,46
		Hayır	120	3,63	0,51			
	Bilinçsiz kariyer kararı	Evet	73	2,54	0,67	191	0,10	0,92
Hayır		120	2,53	0,74				
Çevresel etmenler	Evet	71	2,35	0,73	189	0,81	0,41	
	Hayır	120	2,26	0,72				

p<0,05

Tablo 3 incelendiğinde lisanslı sporculuk durumuna göre kişilik tipleri ölçeğinden dışa dönüklük boyutunda lisanslı sporcu olanlar lehine, duygusal denge alt boyutlarında ise lisanslı sporcu olmayanlar lehine anlamlı fark bulunmuştur. Diğer boyutlarda ise gruplar arası anlamlı bir fark bulunmamıştır. Kariyer kararı ölçeği bulguları incelendiğinde ise hiçbir alt boyutta gruplar arası anlamlı farkın oluşmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. İş deneyimine göre kişilik tipleri ve kariyer kararı farkları

	Boyutlar	İş deneyimi	f	\bar{x}	S	sd	t	p
Kişilik Tipleri	Dışa Dönüklük	Evet	124	3,45	0,59	189	2,10	0,03
		Hayır	67	3,25	0,65			
	Uyumluluk	Evet	125	4,20	0,59	190	2,62	0,01
		Hayır	67	3,94	0,80			
	Sorumluluk	Evet	125	3,50	0,87	190	-1,07	0,28
Hayır		67	3,64	0,83				
Duygusal Denge	Evet	125	2,86	1,02	190	-1,63	0,10	
	Hayır	67	3,12	1,09				
Deneyime Açıklık	Evet	126	4,07	0,61	191	2,56	0,01	
	Hayır	67	3,82	0,74				
Kariyer Kararı	Bilinçli kariyer kararı	Evet	125	3,71	0,45	190	2,44	0,01
		Hayır	37	3,53	0,52			
	Bilinçsiz kariyer kararı	Evet	126	2,48	0,70	191	-1,17	0,24
		Hayır	67	2,61	0,76			
Çevresel etmenler	Evet	124	2,24	0,71	189	-1,39	0,16	
	Hayır	67	2,39	0,73				

p<0,05

Tablo 4 de verilen bulgulara göre kişilik tipleri ölçeğinden dışa dönüklük, uyumluluk ve deneyime açıklık boyutlarında daha önce bir işte çalışma deneyimi yaşamış katılımcılar lehine anlamlı fark tespit edilmiştir. Sorumluluk ve duygusal denge alt boyutlarında ise anlamlı fark yoktur. Kariyer kararı ölçeği bulguları incelendiğinde ise bilinçli kariyer kararı alt boyutunda

daha önce bir işte çalışma deneyimi yaşamış katılımcılar lehine anlamlı fark görülürken diğer alt boyutlarda gruplar arası anlamlı fark belirlenmemiştir.

Tablo 5. Kişilik tipleri ile kariyer kararı alt boyutları arasındaki ilişkiler (r)

	Bilinçli kariyer kararı	Bilinçsiz kariyer kararı	Çevresel etmenler
Dışa dönüklük	0,48**	-0,43**	-0,39**
Uyumluluk	0,57**	-0,41**	-0,31**
Sorumluluk	0,26**	-0,28**	-0,24**
Duygusal Denge	-0,36**	0,48**	0,48**
Deneyime Açıklık	0,48**	-0,32**	-0,32**

**p<0,01

Toplam n=191

Tablo 5 de kişilik tipleri ile kariyer kararı alt boyutları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan Pearson korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde, tüm değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur (p<0.01). Dışa dönüklük kişilik özelliği ile bilinçli kariyer kararı arasında pozitif yönde orta düzeyde (r=0.48), bilinçsiz kariyer kararı (r=-0.43) ve çevresel etmenler (r=-0.39) ile negatif yönde orta düzeyde ilişki saptanmıştır. Uyumluluk kişilik özelliği ile bilinçli kariyer kararı arasında pozitif yönde orta düzeyde (r=0.57), bilinçsiz kariyer kararı (r=-0.41) ve çevresel etmenler (r=-0.31) ile negatif yönde orta düzeyde ilişki bulunmuştur. Sorumluluk kişilik özelliği ile bilinçli kariyer kararı arasında pozitif yönde düşük düzeyde (r=0.26), bilinçsiz kariyer kararı (r=-0.28) ve çevresel etmenler (r=-0.24) ile negatif yönde düşük düzeyde ilişki tespit edilmiştir. Duygusal denge kişilik özelliği ile bilinçli kariyer kararı arasında negatif yönde orta düzeyde (r=-0.36), bilinçsiz kariyer kararı (r=0.48) ve çevresel etmenler (r=0.48) ile pozitif yönde orta düzeyde ilişki görülmüştür. Deneyime açıklık kişilik özelliği ile bilinçli kariyer kararı arasında pozitif yönde orta düzeyde (r=0.48), bilinçsiz kariyer kararı (r=-0.32) ve çevresel etmenler (r=-0.32) ile negatif yönde orta düzeyde ilişki bulunmuştur.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Kişilik tipleri ölçeğine ilişkin değerlendirmelerde, uyumluluk boyutunun en yüksek ortalamaya sahip olduğu, buna karşın en düşük ortalamanın duygusal denge boyutunda bulunduğu tespit edilmiştir (Tablo 1). Bu bulgu, Sudak ve Zehir'in (2013) yapmış olduğu analizlerle de tutarlıdır. Sudak ve Zehir'in çalışmasında da kişilik tipleri ölçeğinde en yüksek ortalama uyumluluk boyutunda, en düşük ortalama ise duygusal denge boyutunda bulunmuştur. Bu durum, bireylerin genel olarak uyum sağlayabilme kapasitesinin yüksek olduğunu, ancak duygusal denge konusunda daha düşük bir eğilim gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Kişilik özelliklerinin bireylerin kariyer kararları üzerindeki etkisi düşünüldüğünde, bu bulgunun önemli bir gösterge olduğu söylenebilir. Kariyer kararı ölçeği bağlamında yapılan değerlendirmelerde ise, en yüksek ortalamanın bilinçli kariyer kararı boyutunda, en düşük ortalamanın ise çevresel etmenler boyutunda olduğu belirlenmiştir (Tablo 1). Bu bulgu, bireylerin kariyer kararlarını genellikle bilinçli bir şekilde almaya eğilimli olduklarını, ancak çevresel faktörlerin bu süreçte daha az etkili olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, Yusupu'nun (2015) çalışmasında kariyer kararı ölçeğinde en yüksek ortalamanın bilinçsiz kariyer kararı boyutunda, en düşük ortalamanın ise çevresel etmenler boyutunda olduğu bulunmuştur. Bu farklılık, bireylerin kariyer kararlarını etkileyen faktörlerin bağlamsal ve kültürel değişkenlik gösterebileceğine işaret etmektedir.

Eğitim alanı değişkeni perspektifinden kişilik tipleri ölçeği değerlendirmelerinde, sorumluluk boyutunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Spor

bilimleri alanındaki öğrencilerin dışa dönüklük, uyumluluk ve deneyime açıklık alt boyutlarında daha yüksek puanlar elde ettikleri, duygusal denge boyutunda ise diğer bölüm öğrencilerinin üstünlük gösterdiği belirlenmiştir (Tablo 2). Bu bulgular, Allen ve Laborde'un (2014) sporcuların kişilik özellikleri üzerine yaptığı meta-analiz çalışmasında ortaya koyduğu sonuçlarla ve Şener ve Aydın (2022)'nin öğrencilerin mesleki olgunlukları üzerine yaptığı araştırma bulgularıyla tutarlılık göstermektedir. Kariyer kararı ölçeği sonuçları incelendiğinde, tüm alt boyutlarda anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir. Spor bilimleri öğrencilerinin bilinçli kariyer kararı boyutunda üstünlük göstermesi, bu alandaki öğrencilerin meslek seçimlerinde daha bilinçli bir yaklaşım sergilediklerini ortaya koymaktadır. Buna karşın, bilinçsiz kariyer kararı ve çevresel etmenler boyutlarında diğer bölüm öğrencilerinin daha yüksek puanlar alması, kariyer seçimlerinde dış faktörlerden daha fazla etkilendiklerini göstermektedir. Bu sonuçlar, Hirschi ve Läge'nin (2007) kariyer kararı verme süreçlerindeki araştırma bulgularıyla ve Yusupu'nun (2015) farklı sınıf düzeylerindeki öğrencilerin kariyer kararlarındaki değişimleri inceleyen çalışmasıyla paralellik göstermektedir.

Katılımcıların lisanslı sporculuk durumuna göre kişilik tipleri ölçeğinden elde edilen bulgularda, dışa dönüklük boyutunda lisanslı sporcular lehine, duygusal denge alt boyutlarında ise lisanslı sporcu olmayanlar lehine anlamlı fark tespit edilmiştir. Diğer boyutlarda gruplar arası anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir (Tablo 3). Bu bulgular, Allen ve Laborde'un (2014) sporcuların genellikle daha yüksek dışa dönüklük puanlarına sahip olduğunu gösteren çalışmasıyla tutarlılık göstermektedir. Ancak literatürde farklı sonuçlar da mevcuttur. Örneğin, Köse'nin (2020) çalışmasında deneyime açıklık ve duygusal denge boyutlarında lisanslı sporcu olmayan bireylerin ortalama puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu, diğer boyutlarda ise anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Bu farklı bulgular, araştırmaların farklı örneklem grupları üzerinde tekrarlanması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Katılımcıların iş deneyimine göre kişilik tipleri ölçeğinden elde edilen bulgularda, dışa dönüklük, uyumluluk ve deneyime açıklık boyutlarında daha önce iş deneyimi olan katılımcılar lehine anlamlı fark tespit edilmiştir. Sorumluluk ve duygusal denge alt boyutlarında ise anlamlı fark gözlemlenmemiştir (Tablo 4). İş deneyimi açısından kariyer kararı ölçeği sonuçları değerlendirildiğinde, bilinçli kariyer kararı alt boyutunda iş deneyimi olan katılımcılar lehine anlamlı fark görülürken, diğer alt boyutlarda gruplar arası anlamlı fark belirlenmemiştir (Tablo 4). Bu bulgular, Kılıç'ın (2018) 569 üniversite son sınıf öğrencisi üzerinde yaptığı "kariyer kararı verme yetkinlik düzeylerini etkileyen değişkenler" araştırmasının sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Söz konusu çalışmada, iş deneyimi bulunan öğrencilerin kariyer kararı verme yetkinliği düzeylerinin, iş deneyimi bulunmayanlara göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmacılar, bireylerin edinmiş oldukları iş deneyimlerinin, kariyerlerine yönelik inançlarında etkili bir değişken olduğunu vurgulamışlardır.

Araştırmanın son bulguları incelendiğinde, kişilik tipleri ve kariyer kararı alt boyutları arasında düşük ve orta düzeyde çift yönlü (hem negatif hem pozitif) anlamlı korelasyonel ilişkiler saptanmıştır (Tablo 5). Bu bulgular, kişilik özelliklerinin kariyer kararı verme sürecinde önemli bir değişken olduğuna işaret etmektedir. Bu sonuçlar, literatürdeki benzer çalışmalarla tutarlılık göstermektedir. Nitekim Kayadibi ve Kırdök'ün (2020) lise öğrencileri

üzerinde gerçekleştirdikleri araştırmada da kişilik özellikleri ve kariyer kararı verme süreçleri arasında çok boyutlu ilişkiler tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Holland'ın (1997) Kariyer Tipoloji Teorisi'nde de vurguladığı üzere, bireylerin kişilik özellikleri ile kariyer seçimleri arasında güçlü bir etkileşim bulunmaktadır. Bu çalışmanın bulguları, kişilik özelliklerinin kariyer kararı verme sürecindeki rolünü destekler niteliktedir ve kariyer danışmanlığı uygulamalarında kişilik faktörünün dikkate alınması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Bu araştırmanın sonuçları, kişilik tipleri ve kariyer kararı verme süreçleri arasındaki ilişkilere dair önemli bulgular ortaya koymuştur. Kişilik tipleri ölçeğinde uyumluluk boyutunun en yüksek, duygusal denge boyutunun en düşük ortalamaya sahip olması, katılımcıların uyum yeteneklerinin yüksek ancak duygusal dengelerinin görece düşük olduğunu göstermiştir. Kariyer kararı ölçeğinde ise bilinçli kariyer kararının en yüksek, çevresel etmenlerin en düşük ortalamaya sahip olması, katılımcıların kariyer kararlarını bilinçli şekilde aldıklarını ortaya koymuştur. Eğitim alanı açısından, spor bilimleri öğrencilerinin dışa dönüklük, uyumluluk ve deneyime açıklık boyutlarında daha yüksek puanlar elde etmeleri, bu alandaki öğrencilerin karakteristik özelliklerini yansıtmaktadır. Lisanslı sporculuk durumu, özellikle dışa dönüklük boyutunda belirgin farklılıklar göstermiştir. İş deneyiminin hem kişilik özellikleri hem de kariyer kararı verme sürecinde önemli bir faktör olduğu tespit edilmiştir. İş deneyimi olan katılımcıların dışa dönüklük, uyumluluk ve deneyime açıklık boyutlarında daha yüksek puanlar almaları, iş deneyiminin kişilik gelişimine olumlu katkısını göstermektedir. Son olarak, kişilik tipleri ve kariyer kararı alt boyutları arasında tespit edilen çift yönlü korelasyonel ilişkiler, kişilik özelliklerinin kariyer kararı verme sürecinde önemli bir belirleyici olduğunu doğrulamıştır.

KAYNAKLAR

- Allen, M. S., ve Laborde, S. (2014). The role of personality in sport and physical activity. *Current directions in psychological science*, 23(6), 460-465.
- Allen, M. S., Greenlees, I., ve Jones, M. (2013). Personality in sport: A comprehensive review. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 6(1), 184-208.
- Bacanlı, H., İlhan, T., ve Aslan, S. (2009). Beş faktör kuramına dayalı bir kişilik ölçeğinin geliştirilmesi: sıfatlara dayalı kişilik testi (SDKT). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 261-279.
- Benet-Martínez, V., ve John, O. P. (1998). Los Cinco Grandes across cultures and ethnic groups: Multitrait multimethod analyses of the big five in Spanish and English. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75(3), 729-750.
- Costa, P. T., ve McCrae, R. R. (1995). Domains and facets: Hiyerarchical personality assessment using the revised neo personality inventory. *Journal of Personality Assessment*, 64(1), 21-50.
- Creswell. J. W. ve Creswell, J. D. (2017) *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. 4th Edition, Sage, Newbury Park.
- Çelik, A., Kasapoğlu, A., Kayar, O., Sağ, S., Yarar, H., ve Polat, E. (2024). Elit güreşçilerde kişilik tipleri ve zihinsel dayanıklılık seviyeleri arasındaki ilişkiler. *Spor Eğitim Dergisi*, 8(2), 74-88.
- Duriez, B., Soenens, B., ve Beyers, W. (2004). Personality, identity styles, and religiosity: An integrative study among late adolescents in Flanders (Belgium). *Journal of Personality*, 72(5), 877-910.
- Gati, I., ve Asher, I. (2001). Prescreening, in-depth exploration, and choice: From decision theory to career counseling practice. *The Career Development Quarterly*, 50(2), 140-157.
- Gati, I., Krausz, M., ve Osipow, S. H. (1996). A taxonomy of difficulties in career decision making. *Journal of counseling psychology*, 43(4), 510-526.

- Goldberg L. R. 1990. An alternative 'Description of personality': the Big-Five factor structure. *Journal of Personality and Social Psychology* 59, 1216-1229.
- Hirschi, A., ve Läge, D. (2007). The relation of secondary students' career-choice readiness to a six-phase model of career decision making. *Journal of Career Development*, 34(2), 164-191.
- Holland, J. L. (1997). *Making vocational choices: A theory of vocational personalities and work environments* (3rd ed.). Psychological Assessment Resources.
- Işık, E. (2014). Relationship of childhood career development to life satisfaction, and state anxiety. *Elementary Education Online*, 13(2), 682-693.
- Kayadibi, S., ve Kırdök, O. (2019). Lise öğrencilerinin kariyer kaygıları ile beş faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 372-388.
- Kılıç, Ö. U. (2018). Üniversite son sınıf öğrencilerinin kariyer kararı verme yetkinliği düzeylerini etkileyen değişkenler. *OPUS International Journal of Society Researches*, 9(16), 248-275.
- Kılınç, H., ve Fırat, M. (2017). Opinions of expert academicians on online data collection and voluntary participation in social sciences research. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 17(5). 1461-1486.
- Köse, M. (2020). *Bireylerin spor yapma durumlarına göre kişilik tipleri ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde.
- Lounsbury, J. W., Tatum, H. E., Chambers, W., Owens, K. S., ve Gibson, L. W. (1999). An investigation of career decidedness in relation to "Big Five" personality constructs and life satisfaction. *College Student Journal*, 33(4), 646-646.
- McCrae, R. R., ve Costa, P. T. (2003). *Personality in adulthood: A five-factor theory perspective*. Guilford Press.
- Mount, M. K., Barrick, M. R., Scullen, S. M., ve Rounds, J. (2005). Higher-order dimensions of the big five personality traits and the big six vocational interest types. *Personal Psychology*, 58, 447-478.
- Schmitt, D. P., Allik, J., McCrae, R. R. Ve Benet-Martinez, V. (2007). The geographic distribution of big five personality traits: Patterns and profiles of human self-description across 56 nations. *Journal of CrossCultural Psychology*, 38(2), 173-212.
- Somer, O., Korkmaz, M., ve Tatar, A. (2004). *Kuramdan uygulamaya beş faktör kişilik modeli ve beş faktör kişilik envanteri*. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Sudak, M. K. ve Zehir, C. (2013). Kişilik tipleri, duygusal zeka, iş tatmini ilişkisi üzerine yapılan bir araştırma. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 11(22), 141-165.
- Şener, N. ve Aydın, D. (2022). Lise öğrencilerinin holland kişilik tipleri ile mesleki olgunluk düzeyleri arasındaki ilişki. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(3), 906-925.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., ve Ullman, J. B. (2013). *Using multivariate statistics* (Vol. 6, pp. 497-516). Boston, MA: pearson.
- Tomrukçu, B. (2008). *Beş faktör kişilik özellikleri ile iş değerleri arasındaki ilişki üzerine bir inceleme* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Verbruggen, M., ve Sels, L. (2010). Social-cognitive factors affecting clients' career and life satisfaction after counseling. *Journal of Career Assessment*, 18(1), 3-15.
- Yusupu, R. (2015). *Üniversite öğrencilerinin kariyer kararları ile mükemmeliyetçilik, öğrenme motivasyonu ve akademik başarı arasındaki ilişkiler* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.